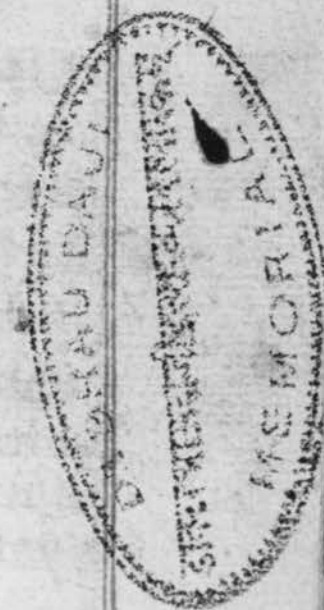

आद्यकल्पना

श्रीगणेशायनमः॥ ॥ विलून्मृत्य॥ अद्येत्यादिपूर्वोच्चरित एवंगुणवि
 शेषेणविशिष्टायां पुण्यतिथौ पुरुरवा ईवसंज्ञकानां विश्वेषां देवानां वि
 श्वेषां देवानां प्राचीनावीती अस्मत्पितामहप्रपितामहानां शर्मणां
 गोत्राणां वसुरुद्रादिसस्वरूपाणां प्रतिसांवत्सरिकं श्राद्धं करिष्ये तथा
 आत्मशुद्ध्यर्थं गृहशुद्ध्यर्थं भांडुभाजनशुद्ध्यर्थं प्रायश्चित्तसूक्तं जपं
 तिलोदकं करिष्ये तेजसंताम्रवा पात्रैर्गंगोदके पुरयित्वा॥ इमं मे गंगे न
 तिमंत्रेण जलैत् ॥ शरासः कुशरासो ऋक्॥ अनेन कुशान् ॥ यवोसिधा
 न्यराजो वारुणो मधुसंयुतः॥ निर्णोदः सर्वपापानां पवित्रमृषिभिः
 स्मृतमिति यवान् ॥ तिलोसिसोमदैवस्यो गोसवै देवनिर्मितः॥ प्रलव

न

१

द्भिः प्रलव स्वधया पितृनिमा लोकाः श्रीणयाहीनः स्वधानमः इति तिलो
 न् ॥ गंधद्वारां दुराधर्षो नित्यपुष्टां करीषिणी ॥ इश्वरी सर्वभूतानां ता
 मिहोपहृये श्रियं ॥ इति गंधान् ॥ याः फलिनीर्या ऋक् ॥ हिरण्यरूपः स
 हिरण्यसंदग्गपां नृपात्सेदुहिरण्यवर्णः ॥ हिरण्ययासरियो नैर्निषद्या हिर
 ण्यदाददत्यं नमस्मे ॥ इति हिरण्यं ॥ ततः प्रायश्चित्तसूक्तानि जपेत् ॥ स
 हस्त्रशीर्षा पुरुषः ॥ ३ ॥ समानेवर्चा विहवेष्टस्त ॥ २ ॥ नतमं होतु
 रितं ॥ १ ॥ तिलोदकान्युद्यगोर्कर्णे जलमादाय स्वशिरसि प्रोक्षयेद्देभिर्मंत्रैः
 ॥ शुचीवो हव्यामरुतः शुचीनां ॥ ३ ॥ एतो न्निद्रंस्तवाम ऋक् ३ अपवि
 त्रः पवित्रो वा सर्वावस्थांगतोपि वा ॥ यस्मरेत्सुंडरीकाक्षं स बाह्याभ्यंतरः

इति फलं

५ तिलोदकं यवोदकं देवेभ्यः इदं गंधतुलसीपत्रं भृंगीराजपत्रं सर्वे उपचाराः तिलाक्षतैः ५

५ सहिरण्यैः संपूर्णः संतु आत्मशुद्ध्यर्थं गृहभांडुभाजनशुद्ध्यर्थं प्रायश्चित्तसूक्तं जपं करिष्ये ५

श्रा. सं.

२

प्राचीना.

श्रुचिः॥ सतिलकुशानादाय ब्राह्मणान् प्रदक्षिणं प्रक्रमेत्॥ समस्तसंपत्स
मवाप्तिहेतवः समुत्थिताय कुलधूमकेतवः॥ अपारसंसारसमुद्रसेतवः पु
नंतुमां ब्राह्मणपादपांसवः॥ आपद्वेन ध्यांतसहस्रभानवः समीहितार्थार्प
णकामधेनवः॥ समस्ततीर्थार्थुपवित्रमूर्तयोरक्षंतुमां ब्राह्मणपादपांसवः॥
विप्रौघदर्शनाक्षिप्रं क्षीयंते पापराशयः॥ वंदनान्मंगलावाप्तिरर्चनादयु
तंपदं॥ आधिव्याधिहरन्मृणां मृत्युदारिद्र्यनाशनं॥ श्रीपुष्टिकीर्तितं वंदे
विप्रश्रीपादपंकजं॥ अक्रोधनैः शौचपरैः सततं ब्रह्मचारिभिः॥ भवित
व्यं भवद्भिश्च मया च श्राद्धकारिणा॥ अस्मत्पितृनुदिश्य सांवत्सरिकं श्रा
द्धं कर्तुं ममाधिकारसंपदस्त्विति भवंतो ब्रुवंतु ततो ब्राह्मणाः॥ प्रतिवच २

रि

नं अस्तु श्राद्धाधिकारसंपत्॥ ततः श्रोत्राचमनं पुरुषार्थवसंज्ञकानां विश्वे
षां देवानां महालयधूलौ च न संज्ञाकानां विश्वेषां देवानां इति विशेषः अस्म
त्पितृपितामहप्रपितामहानां शर्मणां गोत्राणां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां मा
तृपितामहिप्रपितामहीनां गो० व० सापत्नमाताचेन्मातुः दा० गो० माता
महमातुः पितामहमातुः प्रपितामहानां शर्म० गो० व० मातामहिमातुः पि
तामहिमातुः प्रपितामहीनां दानां गो० व० पत्न्याः दायाः गो० सं० आत्मस्थ
भगिन्याः स० पितृव्यस्य शर्म० गो० व० सपत्नीकस्य० मातुलस्य शर्म० गो
० स० भ्रातुः शर्म० गो० सपत्नी० पितृभगिन्याः दायाः गो० सभर्त्तकायाः
मातृभगिन्याः दायाः गो० स० आत्मभगिन्यादा० या० गो० स० गुरोः श

श्रा. सं.
३

तथा

शर्म. गो. सपत्नीकस्य. शिष्यस्य आश्रितस्य इत्यादिपितृणां तीर्थेष्वामहालये
उच्चारः तत्पर्यर्थमोक्षार्थसांवत्सरिकं श्राद्धं सकृन्महालया परपक्षं श्राद्धं वा स
दैवं सपिंडं पार्वणैकोदिष्टेन विधिना अन्नेन हविषा सद्यः करिष्ये ॥ तदंगत्वेन
क्षणपाद्यासनादीनि करिष्ये. कुरुष्वेति तै. देवस्थाने क्षणं दत्त्वा भवद्भिः प्रसा
दः कर्तव्यः प्राचीना. पितृस्थाने क्षणं दत्त्वा भवद्भिः. एवं पिता महादीनां.
तदनु श्रुत्वा देशे गोमयेन चतुरस्रं मंडलं देवानां वर्तुलं पितृणां पाद्यार्थं तदक्षिणतः
कुर्यात् यथाक्रमं सयवतिलकुशैः संपूज्य तत्र चतुरस्रे देवाः स्वागतं सुस्वा
गतमिति तैरुक्ते देवा अर्घ्यं नमगंधानममपुष्पं. सर्वेषु चाराय वैः संपू
र्णाः सन्तु ॥ पुरुषार्थार्थं वसंज्ञका विश्वे देवाः भूर्भुवः स्वः इदं वः पाद्यं सुपाद्यं ॥ ३

शन्नो देवीरभिष्टय आपो भवंतु पीतये ॥ शं योरभिस्त्रवंतु नः इति पारौ प्रक्षाल्य
तथैव पित्रादिषु सव्येन स्वागतं अपसव्येन पाद्यं पुनः सव्येन पादं प्रक्षाल
नं ज्ञेयं. एवं द्वितीयेषु वर्तुले मंडले तिलान् स्वागतं इति सर्वेषां संबुध्या स्वा
गतं. सुस्वागतं. क्ते. अद्यं गंधान् पुष्पतिलान् अस्मत्पितः शर्मन् गोत्रव
सुरूपद्वंद्वे पाद्यं सुपाद्यं. क्ते. एवं पिता महादीनां संबुध्या पाद्यं दत्त्वा स्वपादौ
वि प्रक्षाल्या च म्यपित्रे विसृज्य पुनः पवित्रे धत्वा देवाः समाध्वं सुसमास्महे
इति रुक्ते. सर्वत्र पित्रादावपसव्येन पिता समाध्वं सुसमास्महे. क्ते. उपक्रा
तं श्राद्धं कर्म करिष्ये अप. अपहता असुरारक्षासि पिशाचा ये सयं तिष्ठथि
वीमन्तु ॥ अन्यत्रैतो गच्छंति यत्रैतेषां गतं मनः ॥ इति सतिलकुशाक्षिणादि
प्रति सांवत्सरिकं महालये सकृन्महालया परपक्षिकं २

इदं पित०

उपवीतिना

श्रा. सं.
४

शिनिरस्य उदीरतामवरउत्तरासउन्मध्यमाःपितरःसोम्यासः॥ असुंय ईयुररका
ऋतज्ञास्तेनोवंतुपितरोहवेषु॥ अओमैमौदधुतिलावविकिरेत्॥ ततःसयेनपा त्रेण
कप्रोक्षणमेभिर्मत्रैः॥ त्रिभिष्टुंदेवसवितःऋचा० ३ गायत्र्याचपाकादीनां
पवित्रतास्तु सर्वपाकाः शुचयो भवन्तु॥ पाकप्रोक्षणविधिवदस्तु अस्तुविधिव
त् आगच्छंतुमहाभागाविश्वेदेवामहाबलाः॥ येअत्रविहिताश्राद्धेसावधा
नाभवन्तुते॥ प्रान्दी०॥ श्राद्धभूमौगयांध्यात्वाध्यात्वादेवंगदाधरं॥ व
स्वादीश्वपितृन्ध्यात्वाततःश्राद्धं प्रवर्त्तसे प्रवर्त्तयेतितैरुक्ते पुरुरवाद्दे
व० देवातांदूदमासनं स्वासनं. क्ते. दक्षिणतः सयवौकुशौस्थापयेत्॥
अत्रास्यतांधर्मोसीति. क्ते. अस्मिन् श्राद्धेदेवेक्षणः क्रियतां ॐ तथे ४

तितै. क्ते. श्राप्नोतुभवान्दूदतिस्वयंवदेत् श्राप्नवानीतितेषामुक्तिः ततः प्रा
गग्रौकुशौदेवाग्नेनिक्षिप्यतयोरर्घ्यपात्रेनिधायाधोविलेप्रोक्ष्यउपरिवि
ले कृत्वा द्वौ द्वौकुशौनिधायाप आसिच्यशन्नोदेवीरित्य भिमंत्रययवो
सीतियवान्विकीर्यगंधपुष्पादिसर्वेनिक्षिप्य यवान्वामहस्ते धृत्वा दक्षि
णेनविश्वान्देवानाहयेत् विश्वेदेवास आगत० ऋक् १ विश्वेदेवाः शृणुते
मंहवमे० ऋक् १ पुरुरवा० देवाः भर्भुवः स्वः इदं वो अर्घ्यं । अस्वर्घ्यमिति ते
षामुक्तिः॥ यदिव्या आपः पृथिविसंबभूवुर्या अंतरिक्षाउत पार्थिवीर्याः
॥ हिरण्यवर्णा यज्ञियास्तान आपः शंस्योना भवन्तु॥ इदमर्घ्यं दत्तं नमः॥
देवाः अमीवोगंधाः प्रतिपदार्थदाने स्वाहानमोनममेतिवदेत्॥ सुगं
भर्भुवस्वः विश्वान्देवानावाहयामि दतियवैरावाह्यशेषयवाः अर्घ्यपात्रेनिक्षिपेत्
शन्नोदेवीरित्य भिमंत्रय देवाः अर्घ्यपात्रे देवताभ्यः इदं गंधतुलसीपुत्रं सर्वे उपचारा यवैः संपूर्णः
संतु देवाः अर्घ्यपात्रे संपन्नं सुसंपन्नं देवभ्यः स्वाहा अर्घ्यपात्रे हस्तार्चन विधौ सर्वस्य परिपूर्णता ४

श्रा. सं.

५

अमुकगोत्राणां
सुहृदादिस्वरूपा
णां भूतस्वः ब्रह्म
णे इह ५

धाः इति तैरुक्ते । इमानि माल्यानि । एष धूपः । एष दीपः । इदमाच्छादनं । पवित्र
मिदं । सर्वत्र प्रतिवचनं देयं तैः । अर्चितं स्वर्चितं तमस्तु न्यून्यातिरिक्तं विधिवदस्तु
॥ यस्य स्मृत्या च नामोक्त्या तपो यज्ञक्रियादिषु ॥ न्यूनं संपूर्णं तां या तु सद्यो संप
देतमुच्यते ॥ भवदनुज्ञया पित्रादीनामर्चनं करिष्ये । कुरुष्वेति । अपसव्यं । अस्मत्
पित्रादीनां आसनं द्वितीयया विभक्त्या प्रत्येकं देवं पूर्ववत् तथैव क्षणादि अ
र्घ्या न्यितुं सव्यया स्थापयित्वा प्रत्येकं त्रींशं न्यस्य त्रयं निधाय जल पूरणं शं
नो देवी सभिर्मंत्रणं च पूर्ववत् ॥ तिलानां हाय प्रति पात्रं मंत्रावृत्या तिलोसि
सोमदेवयोरिति निक्षिप्य चंदनादिनिक्षिप्य तिलैः द्वितीयया विभक्त्या पितृ
रुद्रक्षणां नुक्रमेणावास्वशिरसि जानु - - मूर्ध्नादिदक्षिणपादपर्यंतं वि

दक्षिणया

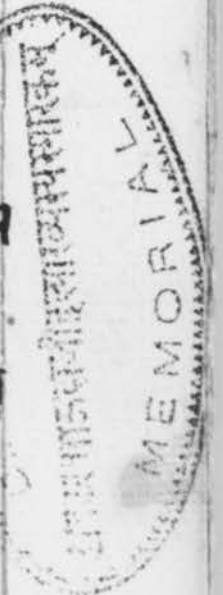
५

किरेत् ॥ उशंतस्तानि धीमस्तु शंतः समिधीमहि ॥ उशान्तु शत आवह पितृरुद्रवि
षे अन्नवे आयंतु नः पितरः सोम्या सोमिघाताः पथिभिर्देवयानैः अस्मिन्
ज्ञेस्व धयामदं त्वधिब्रुवंतु ते वंस्त्वस्मान् पित्रर्घ्यपात्राणि संपन्नानि सव्यं
अस्मत्पितरिदं तेर्घ्यं । अस्त्वर्घ्यमिति तै. क्ते. एवं सर्वत्र संबुध्यार्घ्यदान इत्यर्घ्यं
जलशेषानार्घ्यपात्रार्घ्यजलशेषे निनीयताभिरद्भिर्मुखमनक्ति पुत्रवान्भव अ
पउपसृशपश्चात्तपित्रर्घ्यपात्रं प्रपितामहार्घ्यपात्रेण पिदध्याब्रुवौ देशे पि
तृभ्यः स्थानमसीत्यनेन मंत्रेण अथवा प्रथममेव पात्रं न्युज्जं कुर्यात् तेनैव मं
त्रेण अपसव्यं ततः गंधादिसर्वं पूर्ववन्तामगोत्र - - - संबुध्या देयं प्रति
द्व्यदानं कुशेनोदकदानं ॥ अर्चनविधेस्वर्चितं तमस्त्वित्यादिवाचयेत् ॥ यस्य

श्रा. सं.
६

स्मृत्याचनामोक्त्येति क्षमापयेत् ततश्चतुर्ध्वं मंडलदैवपित्रादौ वर्तुलानिय
वान्मतिलान्दर्शनास्तीर्य सव्यं मंडलेषु निधायापसव्यं भस्म गृहीत्वा पित्रापा
त्रादौ वर्तुलमभिप्रदक्षिणं भोजनपात्रं परिवेषयेत् । पिशंगभृष्टि मंभृणं पि
शाचिमिंद्रसमृण ॥ सर्वैरक्षोनिबर्हय ॥ सव्यंतथैव प्रदक्षिणं दैवपात्रे रक्षाणो
अग्ने ऋक् ५ ॥ ब्रह्मचतेजा ० ऋक् १ --- क्रमेणैव करशुद्धिं दद्यात् ॥
अथ स्वयंपाकादन्तं गृहीत्वा पाणावग्नौ करणं करिष्ये इति संकल्प्य --- क्रि
यतामिसुक्तो वदानधर्मेण सोमाय पितृमते स्वधानमः सोमाय पितृमत इदं न
मम अग्नये कव्यवाहनाय स्वधानमः अग्नये कव्यवाहनाये दं नमम ए
कोद्दिष्टे कृताकृत होमः ॥ ततः पात्राण्युपस्तीर्य मूर्धनं दिवो ० ऋक् । आमा

सुपकमैरय ० ऋक् १ ॥ सोमो धेनुं सोमो ० ऋक् १ ॥ ततो ननिपरिवेक्ष्य सव्यं सवे
न --- देवेनं सावित्र्याभ्युक्ष्य तस्मिन् परिषिच्य पाणिभ्यां भोजनपात्रं धत्वा
पृथिवीते पात्रं द्यौरपि धानं ब्राह्मणस्त्वामुखे जुहोमि ब्राह्मणानां त्वाविद्यावर्ता
प्राणापानयोर्जुहोम्यसितमसिमैषां शेषा अमुत्रामुष्मिं लोके इत्यभि मंत्र
इदं विस्तुर्विचक्रमे त्रे धानि दधे पदं ॥ समूकमस्य पांसुरे । इति ब्राह्मणपाण्यं
गुष्ठं विष्टो हव्यं रस्वस्वेति निवेश्य यवोदकमोदाय विश्वे देवा देवता इदमन्तं ह
विः अयं ब्राह्मण आहवनीयार्थे इयं भूमिर्गया भोक्ता गदा धरः इदमन्तं ब्रा
ह्मणे दत्तं सुवर्णपात्रस्थं अक्षय्यवट छ्रायेयं विश्वेभ्यो देवेभ्य इदमन्तं ---
रूपं परिवेष्टं परिवेक्ष्यमाणं च आत्तपिपर्यंतं स्वाहा हव्यं नमम इति विसृज्य एवं

श्रा. सं.
७

द्वितीयं॥ ये देवा सोऽरि० ऋक् १ इत्युपस्था य॥ प्राचीनावीती विष्टोक व्यंरसस्वे
तिलोदकं पित्रादयो देवता - - - पात्रस्थमन्त्रे पित्रादिभ्यः शर्म गोत्रे
व. स्वधा कव्यं इत्याद्युक्तं शेषं पूर्ववत्॥ ये चेह पितरो ये० ऋक् १॥ इत्युपस्था
य ततः उपवीती अन्तयुमधुसर्पिर्वासिच्यसप्रणवध्याहृति सोवित्रो मधुम
ती वज्रपित्वा माध्वति च त्रिरुक्ता इति केचित् तिलोदकं माहायस्येनैव ब्रह्मा
र्पणं ब्रह्म हविर्ब्रह्मा ग्नौ ब्रह्मणा हुतं॥ ब्रह्मैव तेन गन्तव्यं ब्रह्म कर्म समाधि
ना॥ हरिर्दीता हरिर्मोक्ता हरिरन्तं प्रजापतिः॥ हरिर्विप्र शरीरस्थो भुंक्ते भोज
यते हरिः॥ चतुर्भिश्च चतुर्भिश्च द्वाभ्यां पंचभिरेव च। दूयते च पुनर्द्वाभ्यां स
मे विष्टु प्रसीदतु॥ तत्सत् ब्रह्मार्पणमस्तु इति जलं विस्तृत्य - - - शिमु

खोगयां ध्यायेत् ईशानविष्टु कुमलासनकार्त्तिकेयवह्नित्रयार्क रजनीश
गणेश्वराणां॥ कौंचामरेंद्रकलशोद्भवकश्यपानां पादान्मामिसततं पितृ
मुक्तिहेतुं गदाधराय नमः॥ पुंडरीकाक्षाय नमः॥ एको विष्टुर्महद्भूतं य
य कुभृतान्यनेकशः॥ त्रील्लोकान्याप्य भूतात्मा भुंक्ते विश्वभुगव्ययः॥ अनेन
ब्राह्मणभोजनेन पितृस्वरूपी र्जनार्दनवासुदेवः प्रीयतां देवाः तत्सत् अमृत
मस्तु पितरः तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु अमृत ऋषिः सत्यो देवता गायः त्रील्लुंदः
अमृतोपस्तरणमसि॥ ॐ प्राणाय स्वाहा अपानाय स्वाहा व्यानाय स्वाहा
उदानाय स्वाहा समानाय स्वाहा ब्रह्मणे स्वाहा यथा सुखं जुषध्वं॥ अपे
क्षितं याचितव्यं साज्यं वैवानुपेक्षितं॥ उपविश्य सुखेनैव भोक्तव्यं स्वस्थमा

श्रा० सं.
८

नसैः॥ विद्यमानशाकपाकेषु यद्रोचते तद्वाह्यं यन्तरोचते तस्याज्यं यथा सु
खं जुषध्वं ततः सूक्तान्यभिश्चावयेत्॥ सहस्रशीर्षा०॥ कृणुष्वपाजा इन्द्रा
सोमा॥ रक्षो हणं॥ अग्ने हंसि॥ स्वादोरमसि नासदासीन्नो॥ विदामघवन्वि
दा॥ ततः सिद्धस्य हविषो मध्ये यद्रोचते तद्याचयध्वं॥ अलमिति ब्राह्म
णोक्तिः मधुमती श्रवणं करिष्ये॥ मधुवाता० ऋक् ३ प्राचीना० अक्ष
न्ममी० ऋक् १ श्राद्धं संपन्नं सुसंपन्नं तिमितैरुक्ते सव्येन विश्वे देवास्तप्ता
स्थतप्तास्म असोमपाश्र्वये देवा यज्ञभागविवर्जिताः॥ तेषामन्तं प्रदास्या
मिविकिरं वैश्वदेविकं इति देव - मीपेदर्भे विकिरेत्सजलमन्नं अपसव्यं
असंस्कृतप्रमीतायेत्याग्निन्यायाः कुलस्त्रियः दास्यामि तेभ्यो विकिरम

नंताभ्यश्च पैतृकं इति पितृभ्यो जलपात्रसमीपे दर्भे पूर्ववत् सजलं अन्नं त
दनुभूमौ कुशे - णाग्रं निधाय ये अग्निदग्धं धाये अन्नग्निदग्धा० ऋक् १
अनेन पिंडं दद्यात् जलं च बहिर्गत्वा हस्तपादं प्रक्षाल्या चम्यपवित्रेच्छि
- - - यत्का पुनराचम्यपवित्रे धत्वा उद्धिष्टाग्रेभ्यो न्नं दीयतामिति व
देत् ते च यजमानकुले जाता दासा दास्येन कांक्षिणः॥ ते सर्वे तप्तिमायां तु म
यादत्तेन भूतके॥ ततो यजमाने उत्तरापो शनार्थमुदकं दद्याद्विप्रकरे अमृ
तापिधानमसीति वदेत् ते चापोशनं कृत्वा शेषं जलं रौरवे पुनिलये पद्मा
बुधे निवासिनां॥ अर्थिना मुदकं दत्तमक्षय्यमुपतिष्ठतु तत आ - तेषु दि
जेषु - - यजमानो द्विजोद्धिष्टांतिके उत्तरतः प्राचीनावीती दक्षिणाभिमुखो

श्रा० सं०

९

नवाजितसव्यजानुदर्भ - - - - अपहता असुरारक्षांसि वेदिषद इति आ
ग्नेयी संस्थां लेखानुलिख्य तद्भिर्भुक्ष्य तथैव कुशे - - - दत्तत्र श्रुंधंतां पि
तरः श्रुंधंतां पितामहाः श्रुंधंतां प्रपितामहाः इति त - स्थानेषु पितृतीर्थे
नतिलोदक - नीयपिंडं आद्रीमळकप्रमाणं गृहीत्वा एतत्ते अस्मत्पितागो
त्रशर्मन्वसुरूपयेव त्वामत्रानुदति - - - - तं पिंडं दद्यात् कुशोपरि अ
स्मत्पित्रे गोत्राय शर्मणे वसुरूपाय अयं पिंडस्वधानमो नम - - - - का
श्यां विश्वेश्वरपादे दत्तमक्षय्यमस्तु एवं यथा लिङ्गं पितामहादीना - - अ
त्र पितरो मादयध्वं यथा भागमावषायध्वमिति पिंडान् सहृदुमंत्र्य स
व्य - - - - त्यासिकाय वा पुंजगरे पुरथित्वा - - - - मावत्य अमीमदंत ९

पितरो यथा भागमावषायीयतेति पुनरनुमंत्र्य उद्धास्य उपवीती पिंडशेष -
- - प्रायहस्तं प्रक्षाल्या चम्य पवित्रे - - - पुनः पवित्रे धत्वा प्राचीना वी
ती पिंडपात्रलेपो - - - - - पिंडेषु श्रुंधंतां पितरः श्रुंधंतां पि
तामहाः श्रुंधंतां प्रपितामहाः इति निनीय ततः पित्र अभ्यंक्षे - - तैलं क्षि
- - सर्वेषु पिंडेषु नामान्यु - - - - ये वा जनपद्यात् एतद्दः पितरो वा
सोमानो तोन्यत्पितरो पुंघ्वं इति वा सोदत्वा पंचाशदूर्वा दूर्ध्वं - - - पक्षा
दत्वा सम्यं अस्मत् गोत्राभिव्यर्थं पिंडपूजां करिष्ये संबुध्यान्ताम गो
त्राद्युच्चार्य गंधादि - - - - - पिंडान् अभ्यर्च्य अप्येनानुयति
ष्ठेत् - - - - नमो वः पितर इषे नमो वः पितर ऊर्जे नमो वः पितरः शुभ्रा

श्रा.प.
१०

यनमोवः पितरो घो रायनमोवः पितरो रसाय। स्वधावः पितरो नमोवः पि
तरो नम एतायुष्माकं पितर इमा अस्माकं जीवावो जीवंत इह संतः स्याम ॥
मनो न्वाहु वामहे ० ऋक् ३ ॥ एभिर्मंत्रैः कृतां जलिरुप -- पविश्य परे
तनः पितरः सोम्यासोगं भरेभिः पथिभिः पूर्वणेभिः । दत्वा यास्मभ्यं द्रविणेह
भद्रं रयिं च नः सर्ववीरं नित्यम् ॥ इति पिंडान् प्रचाल्य नमस्कृत्य सकुटुंबः
ततः उपवीती दैवे ब्राह्मणे शिवा आपः संतु इति जलं चंदना संतु शिवा आ सता
पः इति तैरुक्ते सोमनस्य मस्तु अस्तुः तै अस्तु चारिष्टं चास्तु अस्तु
क्षतमरिष्टं च दीर्घमायुश्चेयः शान्तिपुष्टिस्तुष्टिश्चास्तु दीर्घं तै प्राचीना
वीती तथैव पित्रादौ जलचंदना क्षतादि सर्वं दत्त्वा पवीती अस्मद्गोत्रं वर्ध १०

तां इति विप्राप्रार्थ्य स्वस्तिवर्धतां ते गोत्र इत्युक्त्वा दत्तानक्षतान् स्वमूर्ध्नि
दत्त्वा छिष्टपात्र -- रयित्वा ततः सव्येन पुरुषं वा द्रव्यं संज्ञिकेभ्यो विश्वे
भ्ये देवेभ्यः स्वस्तीति ब्रूतेति ब्रूयात् ततोऽस्मत्पितृभिः -- स्वस्तीति
ब्रूतेति ब्रूयात् इत्यनेन तिलोदकं द्विजहस्ते देयं पृथक् पृथक् देयं अस्तु
क्षय्यमिति -- प्राचीनावीती पित्रादीनां षष्ठ्या उच्चारणं एतेषां
दत्तं श्राद्धमक्षय्यमस्तु इत्यनेन द्विजहस्तेषु तिलोदक -- सव्ये दे
वानां यवोदकं देयं देवानां सुवर्णं पितॄणां रजतं यथा प्रत्याघ्रायेन दक्षि
णाः दक्षिणाः पाल्तिभिर्बन्तो ब्रुवंति ब्रूयात् पाल्तिदक्षिणा इति
तेषामुक्तिः ततः स्वधावावयिष्ये इत्युक्त्वा वाच -- मिति तैरुक्तः अस्म

पतामितिब्रूयात्॥ अस्तस्वधेति
 स्थकुशैर्जलेनिधियस्वधासंपद्यं
 घंतास्वधेति तेरुक्ते --- विश्वे
 नर्ब्रूयात् प्रियंतां विश्वेदेवाः इति ते
 तेब्रूवेतु इति निर्ब्रूयात् प्रीयंतां पितॄ
 सयेति श्रुत्वा॥ तद्विष्टोः परमं० ऋक्
 कांती अवंतिका॥ पुरी दारावती च
 दुह्युत्यपिंड --- शांतिरस्त्वित्या
 स्तान् एशान् वाजे वाजेवतवा० ॥

११

--- नृपितृपितृपूर्वविमृज्यस्वयं
 तेजगम्यादाद्यावापृथिवीविश्वशंभु
 ते अमृतत्वापगम्यात् विप्रहस्तेष्व
 तरो नोभिवर्धतां वेदाः संततिरेव नः श्र
 ॥ अन्नं च नो बहु भवेदिति थिंश्च लभे
 वेष्मकं च न इति ब्राह्मणात्संप्रार्थ्य
 --- मध्यमपुरुषश्च सर्वो धि मंत्रः प
 ॥० ऋक् २ ततः इहैव स्तमा० ऋ
 ॥ संसुखा निव॥ प्रयच्छतु तथा राज्यं

श्रा० य.
१२

प्रीतां नृणां पितामहाः एताः सत्या आशिषः संतु दुर्तिदत्तानं क्षताशिरसि
-- यादसं वाहनादिना विप्रान्संपरितोष्य बहुजलिः अद्य मे सफलं ज
न्मभवत्यादाज्ञा वंदनात् अद्य मेवं शजा सर्वयाता वीनुग्रहादिवं । यत्तु
शाकादिदानेन क्लेशिताय यमीदृशाः तक्लेशजातचिन्तनुविस्मृत्य संतु मह
सि॥ मंत्रहीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं हि जेतुमाः ॥ श्राद्धं संपूर्णं तां यांतु प्र
सादाद्भवतां मम - बहुशः प्रार्थ्य यस्य स्मृत्येति जपित्वा च्युतं नमस्कृत्य अ
नेन श्राद्धयज्ञेन मम पितृस्वरूपी -- जनार्दन वासुदेवः प्रीयतां नममेति
कर्म समर्पणं कृत्वा । वसिष्ठासः पि० ॥ प्रीताद्भवज्ञा० ॥ देवान्सिद्धो० ॥
तेनोरा संतामु० ॥ ॥ इदं पितृभ्यो नमो अस्त्वद्येति नमस्कारवती मं

१२

१३

ततः शंसति तस्मादंततः पितृभ्यो नमस्क्रियते तदा दुर्व्याहावं विव्याः शंसे
त् ॥ अयाहावां इति । व्याहावमेव शंसेद संस्थितं वै पितृयज्ञस्य सा
ध्वसंस्थितं वा एष पितृयज्ञं संस्थापयति यो व्याहावं शंसति तस्मादया
हावमेव शंसतव्यं ॥ ॥ इति श्राद्धयज्ञः समाप्तः ॥ ॥ ॥ ॥

१३

१३

आहुकृत्यवा